

1. Co to jest samorządność? Funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce

1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Po przeprowadzonej lekcji uczeń:

- wie, co to jest samorząd („samodzielne, niezależne wykonywanie pewnych funkcji o charakterze administracyjnym przez określony organizm społeczny”),
- wymienia przykłady samorządów (gminny, pracowniczy, uczniowski),
- zna definicję samorządu terytorialnego,
- wie, na czym polega trójszczeblowy podział administracyjny w Polsce,
- wie, że gmina to podstawowa jednostka terytorialna,
- wie, czym są wybory samorządowe,
- zna kompetencje i finanse gminy.

ii. b) Umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego samorząd terytorialny jest nierozdzielnie związany z funkcjonowaniem ustroju demokratycznego (wyjście od zasady narodu jako suwerena),
- wyszukuje w konstytucji zapisy dotyczące samorządu terytorialnego,
- analizuje pozytywne aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego,
- wymienia województwa i odnajduje je na mapie Polski.

2. Metoda i forma pracy

Forma ekspresywna: uczniowie dzielą się swoimi opiniami i ocenami na temat funkcjonowania samorządu szkolnego.

Forma podająca: nauczyciel definiuje pojęcie samorządu terytorialnego i przedstawia jego zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania ustroju demokratycznego.

Metoda praktycznej analizy: w oparciu o zapisy konstytucyjne nauczyciel i uczniowie omawiają struktury i zadania władz samorządowych w Polsce.

3. Środki dydaktyczne

1. Skopiowane fragmenty konstytucji RP z 1997 roku.
2. Słownik języka polskiego.
3. Mapa Polski z zaznaczonym podziałem terytorialnym.

4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

Uczniowie własnymi słowami definiują pojęcie: samorząd. Wymieniają znane im rodzaje samorządów. Opisują działalność samorządu klasowego (szkolnego). Czy są zadowoleni z jego funkcjonowania? Jakie są ich oczekiwania wobec szkolnych samorządowców? Jakimi cechami osobowości powinni się oni charakteryzować? Jakimi sprawami powinni się oni zajmować, jakie problemy rozwiązywać?

ii. b) Faza realizacyjna

1. Czym jest samorząd terytorialny:
  - przytoczenie definicji samorządu ze słownika języka polskiego,
  - omówienie znaczenia samorządu terytorialnego w ustroju demokratycznego państwa,
  - kompetencje samorządu – wyjaśnienie różnicy między kompetencjami własnymi i zadaniami zleconymi.
2. Funkcjonowanie samorządu lokalnego w Polsce:
  - głośna lektura artykułów konstytucji z 1997 roku mówiących o decentralizacji władzy publicznej i udziału w niej samorządu terytorialnego,
  - nazwanie kolejnych szczebli podziału terytorialnego RP,
  - wymienienie województw istniejących w Polsce i wskazanie ich na mapie kraju,
  - w oparciu o zapisy konstytucyjne – analiza struktur, kompetencji i finansowania samorządu w Polsce.

iii. c) Faza podsumowująca

Uczniowie wyliczają zalety płynące z funkcjonowania samorządu lokalnego. Nauczyciel podkreśla generalną zasadę, że im bliżej do problemu, tym łatwiej i lepiej można go rozwiązać.

5. Bibliografia

1. Garlicki L, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Liber, Warszawa 1998.

2. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Wybór źródeł*, oprac. D. Dudek, Lubelskie Wydawnictwa Prawnicze, Lublin 1998.
3. *Uniwersalny słownik języka polskiego*, pod red. S. Dubisza, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.

6. Załączniki

i. a) Zadanie domowe

Oceń działalność władz w Twojej gminie. W jakich obszarach jej działalności dostrzegasz pozytywy, a w jakich zaniedbania? Przygotuj wypowiedź ustną.

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Państwo powinno pomagać jedynie tam, gdzie siły władz lokalnych są niewystarczające, a ingerować tylko wówczas, gdy łamana jest konstytucja i zagrożone są prawa i wolności obywatela. Samorząd terytorialny w Polsce ciągle się rozwija i pełni coraz ważniejszą rolę w życiu społecznym. Warto zatem zainteresować uczniów tą tematyką i przy okazji zachęcić ich do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnych.